

กรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์

เล่มที่ 85
วันที่ประกาศโฆษณา

เลขที่ประกาศ 245
30 กรกฎาคม 2567

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ 65100288 วันที่ยื่นคำขอ 4 มกราคม 2565
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มเกลี้ยงลำปาง หรือ Lampang Sweet Orange หรือ Som Klieng Lampang
รายการสินค้า ส้มเกลี้ยง
ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดลำปาง
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดลำปาง ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ส้มเกลี้ยงลำปาง (Lampang Sweet Orange หรือ Som Klieng Lampang) หมายถึง ส้มเกลี้ยงที่มีผลทรงกลมถึงแป้น ผิวเปลือกเรียบ ค่อนข้างหนา เปลือกไม่ล่อน เมื่อสุกผิวจะมีสีเขียวอมเหลือง มีตุ่มน้ำมันเล็ก ๆ กระจายรอบผล เนื้อผลมีสีขาวอมเหลืองถึงสีเหลืองอ่อน ถู้น้ำหวานมีขนาดเล็ก ฉ่ำน้ำ รสชาติหวานอมเปรี้ยว มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผลิตในพื้นที่อำเภอเถิน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ถอด ตำบลแม่ปะ ตำบลล้อมแรด ตำบลเถินบุรี ตำบลแม่วะ และอำเภอแม่พริก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ปู้ ตำบลพระบาทวังตวง และตำบลแม่พริกของจังหวัดลำปาง

ลักษณะของสินค้า

(1) ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง ผลทรงกลมถึงแป้น
- เปลือกผิว ผิวเปลือกเรียบ ค่อนข้างหนา เปลือกไม่ล่อน ผิวมีตุ่มน้ำมันเล็ก ๆ กระจายรอบผล เมื่อสุกผลมีสีเขียวถึงเขียวอมเหลือง
- เนื้อ เนื้อผลมีสีขาวอมเหลืองถึงเหลืองอ่อน ถู้น้ำหวานมีขนาดเล็ก ฉ่ำน้ำ เกาะตัวกันไม่แน่น ตรงกลางมีแกนสีขาว
- รสชาติ รสชาติหวานอมเปรี้ยว มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

(2) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความหวานอยู่ในช่วง 7.5 - 11 องศาบริกซ์

2. กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) ปลูกในสภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ไม่มีน้ำท่วมขัง เป็นดินร่วนหรือดินปนทราย ในเขตพื้นที่อำเภอเถิน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ถอด ตำบลแม่ปะ ตำบลล่อมแรด ตำบลเถินบุรี ตำบลแม่วะ และอำเภอแม่พริก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ปู ตำบลพระบาทวังตวง และตำบลแม่พริก

(2) การเตรียมกิ่งพันธุ์ส้มเกลี้ยง โดยคัดเลือกกิ่งพันธุ์ที่ได้จากการตอนกิ่ง หรือเพาะชำไว้ประมาณ 1 เดือน ที่มีลักษณะแข็งแรงไม่เป็นโรค จากพื้นที่อำเภอเถิน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ถอด ตำบลแม่ปะ ตำบลล่อมแรด ตำบลเถินบุรี ตำบลแม่วะ และอำเภอแม่พริก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ปู ตำบลพระบาทวังตวง และตำบลแม่พริก เท่านั้น

(3) นำกิ่งพันธุ์ปลูกลงในหลุม กลบดินให้พูนโคนต้น รดน้ำให้ชุ่ม ควรคลุมโคนต้นด้วยฟางข้าวหรือหญ้าแห้ง ทำร่มเงาเพื่อช่วยพรางแสงแดด และปักหลักค้ำยันแล้วมัดติดกับกิ่งพันธุ์ เพื่อป้องกันลมพัดไม่ให้กิ่งเคลื่อนไหว

การดูแลรักษา

(1) ตัดแต่งกิ่งให้มีลักษณะกิ่งกระจายทั้ง 4 ด้าน เป็นทรงพุ่มกระทะหงาย โดยตัดกิ่งกระโดง กิ่งชิดโคน กิ่งที่ไขว้กัน กิ่งแห้งหรือฉีกหัก กิ่งซ้อนทับกันออก เพื่อให้ได้รับแสงอย่างสม่ำเสมอ และช่วยป้องกันโรคและแมลง

(2) การบำรุงดิน ช่วงอายุ 1 - 3 ปี ให้ใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นตามขนาดและอายุของต้นส้มเกลี้ยง

(3) การให้น้ำ ในช่วงฤดูแล้งควรให้น้ำเดือนละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย ปริมาณและความถี่อาจขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ระวังไม่ให้เกิดน้ำแช่ขังบริเวณโคนต้น เพราะอาจทำให้รากและโคนต้นเน่า

(4) การกำจัดวัชพืช โดยการตัดหญ้าบริเวณโคนต้นให้โล่งเตียน เพื่อป้องกันการสะสมของโรคและแมลง

(5) การดูแลก่อนติดดอก เมื่อใบมีลักษณะใบห่อ หลังจากนั้นประมาณ 5 - 7 วัน ให้รดน้ำให้โชก จากนั้นให้รดน้ำเฉลี่ย 2 สัปดาห์ต่อครั้ง หรือขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและความแห้งแล้ง ไปจนถึงช่วงเก็บผลผลิต ประมาณเดือนกรกฎาคม - กันยายน

(6) การดูแลหลังการติดผล ตัดแต่งส้มเกลี้ยงที่ออกผลมากกว่า 3 ลูกในแต่ละช่อ ตัดผลที่ออกตามลำต้น ผลที่มีลักษณะผิวหนา เนื้อพำม และให้แผ้วระวังการระบาดของโรคและแมลง โดยอาจใช้สารกำจัดศัตรูพืช ตามความเหมาะสมก่อนเก็บผลผลิตประมาณ 1 - 2 เดือน

(7) การดูแลหลังการเก็บเกี่ยว ตัดแต่งทรงพุ่มให้เป็นรูปกระทะหงาย และเมื่ออายุได้ประมาณ 10 - 12 ปี ให้ตัดกิ่งหลักตรงกลางทิ้ง เพื่อรักษาระดับความสูงของต้น รวมทั้งตัดกิ่งแขนงบางส่วนออก

การเก็บเกี่ยว

(1) ส้มเกลี้ยงลำปางจะให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง โดยจะเริ่มออกดอกประมาณปลายเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ และสามารถเก็บผลผลิตประมาณเดือนกรกฎาคม - กันยายน หรือขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในแต่ละปี

(2) การสังเกตลักษณะผลที่เหมาะสมต่อการเก็บเกี่ยว ให้สังเกตจากต่อมน้ำมันที่อยู่รอบผลจะต้น ผลนิ่ม ผิวเปลือกเรียบ

(3) วิธีการเก็บจะใช้มือเด็ดหรือใช้กรรไกรตัดที่ขั้วผลทีละลูก

(4) เมื่อเก็บผลผลิตแล้ว อาจทำการคัดแยกขนาดผลเพื่อรอการจำหน่ายต่อไป

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลาก หรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ส้มเกลี้ยงลำปาง” หรือ “Lampang Sweet Orange” หรือ “Som Klieng Lampang”

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้า สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วันที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 17 องศา ถึง 19 องศา ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูด 98 องศา 45 ลิปดา ถึง 100 องศา 15 ลิปดาตะวันออก พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปยาวรี เป็นหุบเขารูปแอกกระทะรายล้อมด้วยเทือกเขาสูงชัน ทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ พื้นที่ตอนกลางบางส่วนมีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ โดยมีแม่น้ำที่สำคัญคือแม่น้ำวัง และบริเวณตอนกลางค่อนข้างตอนใต้เป็นแอ่งราบลุ่มแม่น้ำ ซึ่งเหมาะสมกับการเพาะปลูก ในส่วนของพื้นที่อำเภอเถิน และอำเภอแม่พริก ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของจังหวัดลำปาง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มซึ่งเป็นที่ราบดินตะกอนเก่า ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์มีแม่น้ำวังไหลผ่าน ทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งทำเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปี สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นท้องกระทะ สภาพภูมิอากาศจึงค่อนข้างร้อนในฤดูร้อนอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 30 - 40 องศาเซลเซียส และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาวอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15 - 20 องศาเซลเซียส และมีฝนตกปานกลางในฤดูฝน จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศดังกล่าว ประกอบกับดินในอำเภอเถินและอำเภอแม่พริก มีลักษณะเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี เหมาะสมแก่การเพาะปลูกส้มเกลี้ยง ส่งผลให้ส้มเกลี้ยงลำปาง มีเปลือกค่อนข้างหนา เปลือกไม่ล่อน เมื่อสุกผิวจะมีสีเขียวอมเหลือง มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีเนื้อในฉ่ำน้ำ รสชาติหวานอมเปรี้ยวเป็นเอกลักษณ์

ประวัติความเป็นมา

ส้มเกลี้ยงลำปาง หรือในภาษาเหนือ เรียกว่า มะเกลี้ยง สันนิษฐานว่าชาวจีนล่องเรือมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่เมืองเถิน ได้นำส้มเกลี้ยง หรือส้มจีน เข้ามาในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ตั้งแต่ในสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ซึ่งเมืองเถินเป็นจุดยุทธศาสตร์ด้านการค้าในยุคนั้น และได้รับสมญานามว่าเป็นเมืองหน้าด่านชุมทางคมนาคมใช้สำหรับเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างภาคเหนือกับภาคกลาง ชาวจีนได้ทำการค้าขายโดยทางเรือลัดเลาะขึ้นมาตามท่าเรือต่าง ๆ ในภาคเหนือ ได้ปลูกบ้านสร้างครอบครัวควบคู่กับการค้าขาย และได้นำกิ่งพันธุ์ส้มเกลี้ยงมาปลูกเพื่อใช้สำหรับไหว้บรรพบุรุษและใช้ในพิธีต่าง ๆ และปลูกต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ส้มเกลี้ยงเป็นผลไม้ประจำถิ่นอำเภอเถิน ดังปรากฏนามในคำขวัญของอำเภอเถินว่า "ส้มเกลี้ยงฉ่ำ น้ำตกงาม โป่งขามขลัง วังหินอ่อน" ต่อมา มีชาวบ้านอำเภอแม่พริกได้นำกิ่งพันธุ์ส้มเกลี้ยงจากอำเภอเถินเข้ามาปลูกในหมู่บ้านเกาะหัวช้าง ตำบลพระบาทวังตวง อำเภอแม่พริก และขยายไปยังตำบลแม่ปู และตำบลแม่พริก ปัจจุบันได้กลายเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายส้มเกลี้ยงที่สำคัญของอำเภอแม่พริก ดังคำขวัญประจำอำเภอแม่พริกว่า "สวนส้มเกลี้ยงสื่อไกล ถิ่นลำไยไร้สารพิษ ถ้ำน้ำผางมวิจิตร มุ่งเศรษฐกิจชุมชน" ส้มเกลี้ยงลำปาง ถือเป็นพืชเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สำคัญของอำเภอเถินและอำเภอแม่พริก โดยในปี 2562 ส้มเกลี้ยงลำปางได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว ประเภทอาหาร ตามโครงการคัดสรรสุด

ยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และในปี 2565 มีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเพาะปลูก 700 ครัวเรือน พื้นที่เพาะปลูก 897 ไร่ ผลผลิต 816 ตัน ถือว่าเป็นแหล่งผลิตส้มเกลี้ยงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จนมีการจัดงาน "เทศกาลส้มเกลี้ยงเมืองเถิน" ในช่วงเดือนกันยายนของทุกปี

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ส้มเกลี้ยงลำปาง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเถิน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ถอด ตำบลแม่ปะ ตำบลล่อมแรด ตำบลเถินบุรี ตำบลแม่วะ และอำเภอแม่พริก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ปู้ ตำบลพระบาท วังตวง และตำบลแม่พริก ของจังหวัดลำปาง รายละเอียดตามแผนที่

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ส้มเกลี้ยงลำปาง ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด ตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ การขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ส้มเกลี้ยงลำปาง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มเกลี้ยงลำปาง
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มเกลี้ยงลำปาง และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ส้มเกลี้ยงลำปาง

ขอบเขตการผลิต ส้มเกลี้ยงลำปาง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเดิม 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ออด ตำบลแม่ปะ ตำบลล่อมแรด ตำบลเถินบุรี ตำบลแม่วะ และอำเภอแม่พริก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ปู ตำบลพระบาทวังตวง และตำบลแม่พริก ของจังหวัดลำปาง